

Tillväxt-reflex – Den fossila energin är bäst

Det är ingen tvekan om att det är kol, olja och fossil gas som riskerar det stabila klimat som är förutsättningen för mänskligt liv. Och med kriget i Mellanöstern har vi fått en brutal påminnelse av hur sårbara våra samhällen är då oljan och gasen inte kan flöda ostört.

Men att de fossila bränslena är destruktiva duger inte som argument för att omställningen till en ren, fossilfri och elektrifierad värld skulle ligga och vänta på oss inom bekvämt räckhåll.

Jag har mött påstående om att solenergin nu är så billig att den på egna meriter håller på att konkurrera ut kolkraften och jag har sett diagram som illustrerar väsentliga framsteg och snabbt fallande kostnader för storskalig batterilagring. Det hela har ackompanjerats med adjektivet "ostoppbar". Från en annan politisk ringhörna hör jag att manegen nu är välkattad för mer av "planerbar" kärnkraft.

Oavsett ideologisk övertygelse talas det med emfas om att vi är på god väg att inom kort bryta fossilberoendet.

Men det finns skäl att stanna upp.

Vaclav Smil (professor emeritus och en auktoritet inom tvärvetenskapliga studier om bland annat miljö, energi, tillväxt och teknisk utveckling) identifierar fyra "pelare" som är avgörande för den mänskliga civilisationen. Fyra material som aldrig skulle existera i nämnvärd skala utan fossila bränslen.

Stål och cement vilar för sin framställning tungt på kol. Plast och tusentals andra produkter från den petrokemiska industrin baseras på olja och fossil gas. Mest kritisk är kanske konstgödsel producerad med hjälp av fossil gas. I "Klimatet, oljan och tillväxten" har jag tagit mig friheten att lägga till en femte pelare, nämligen de globala transporterna som aldrig hade varit möjliga utan tjockolja, diesel och flygfotogen.

Nyheter om kriget i Mellanöstern har utöver rapporter om mänskligt lidande och meningslös förstörelse gett flera illustrationer över några av dessa fossila pelare.

- En femtedel av världens olja kommer från Persiska Viken och även om strategiska lager nu öppnas så rusar råoljepriset, bensinpriset sticker, tusentals flyg ställs in, sjöfrakter blir både dyra och försenade. Allt detta kommer att återspeglas i butikernas hyllor och på deras prislappar. Och när det rubbar Riksbankschefens goda nattsömn är det fler än han som har anledning att ligga vakna.
- Det avstängda Hormuzundet har lett till att industrier i Asien som framställer plastråvara har fått problem. Något som riskerar spilla över på europeisk petrokemi. Även om plast som hamnar i naturen är ett stort och växande miljöhot går det inte att bortse från att det finns tusentals kritiska plastprodukter. Tänk elkablar, tänk inredning i bilar, tåg och flygplan och tänk tanken att plocka bort all plast som man möts av på ett sjukhus.

- Kvävegödsel framställs med hjälp av fossil gas. Föga överraskande visar det sig att Iran och Ryssland – båda med stora gastillgångar – är dominerande exportörer av sådan gödsel. Den strypta tillgången gör redan nu att bland annat asiatiska bönder tvingas avstå från en andra sådd av ris.

Mänskligheten sitter bildligt talat fast i kletig olja, är nedsvärtad av stenkol och riskerar att förgiftas av gasen som bedrägligt nog går under beteckningen "naturgas".

Alla berättelser som framställer det som okomplicerat att ta sig ur detta beroende är falska!

Det finns visserligen fossilsnåla metoder att producera elektricitet, men ingen av dem når ens upp till 5 procent av världens totala energitillförsel, allt medan de fossila bränslena fortfarande står för minst 80 procent.

Realiteten, som man har att förhålla sig till, är att det fossila representerar högvärdig och koncentrerad energi, användbar i så många olika sammanhang.

Jag önskar att jag hade facit på hur lösa detta dilemma, men kan i alla fall dela med mig av länkar till några som har djupa insikter i ämnet. Men inte heller de sitter på den magiska kristallkulan.

- [Vaclav Smil](#) om de fyra fossila pelarna
- Nate Hagens binder ihop energi, klimat och civilisations förutsättningar. På "[The Great Simplification](#)" finns mängder med väl underbyggda resonemang. Ett av de senaste avsnitten är: "[What to Do as the World Falls Apart](#)"
- [Art Berman](#) analyserar världen med energifrågorna i centrum.
- [P1, Vetenskapsradion](#): "De pyrande spåren av västlänternas oljejakt i Mellanöstern som flammar upp" – 20 minuter om framväxten av världens fossilberoende.

//Stellan Tengroth